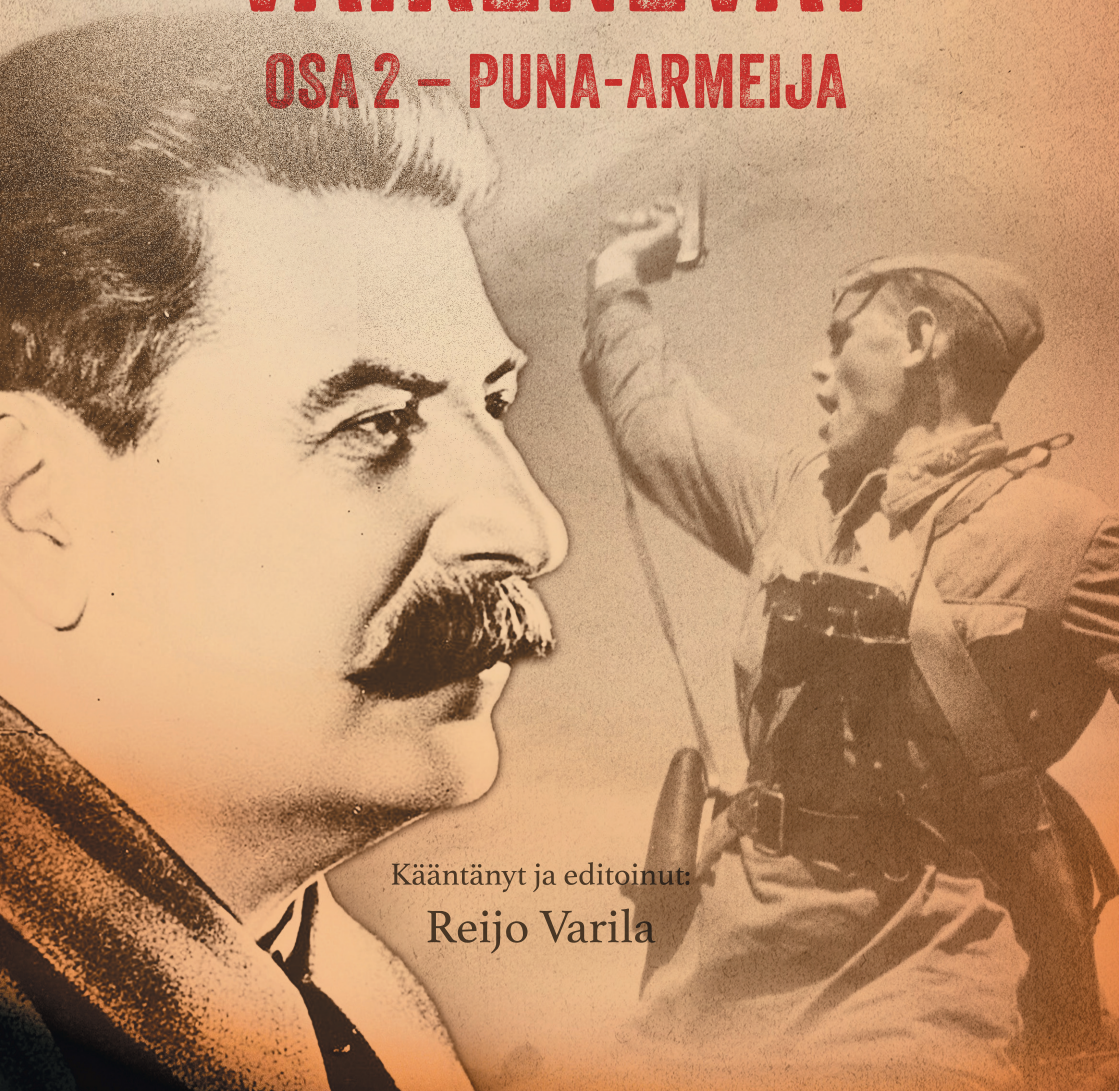

Mikhail Soloviev

KUN JUMALAT VAIKENEVAT

OSA 2 – PUNA-ARMEIJA

Kääntänyt ja editoinut:

Reijo Varila

Kun Jumalat vaikenevat
Osa II
Puna-armeija

© 2023 Reijo Varila

Taitto ja kansi: Books on Demand

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-3376-9

MIKHAIL SOLOVIEV
Kun Jumalat vaikenevat

Osa II
Puna-armeija

Käännös ja editointi

Reijo Varila

Perustuu Mikhail Solovievin teoksiin

”When The Goods are Silent”

”My Nine Lives in the Red Army”

Sisältö

Kenraalihautomo	7
Luostari nimeltä Kreml	36
Puhdistus	84
Äiti	101
Siamilaiset kaksoiset	122
Kenraali Blucherin loppu	140
Kaksi henkilökuvausta	147
Elon raiteilla	171
Sota Suomea vastaan (Pieni Sota)	174
Matkalla Pohjoiseen	176
Jäätyneessä maassa	192
Permin rykmentti	197
Sergei Stogovin elämä ja kuolema	205
Voitokas häviö	213
Suuri Sota	220
Myrskyjen sarja	222
Ovikellon soitto	225
Marssi länteen	230
Metsän keskelle	239
Poltettu maa	246
Tuomittujen teloitus	264
Moskova, Moskovani	289
Stalinin nimeen	309
Moskovan ihme	323
Epilogi	354

Kenraalihautomo

Olisi yksinkertaista, jos kenraaliksi tultaisi vain pukeutumalla kenraalin univormuun. Mutta vaikka miestä voisi tervehtiä asetakin vuoksi, voi hän olla komentaja vain älykkyytensä ansiosta. Kenraalin on tiedettävä paljon. Vallankumouksen esiin tuomilla Neuvosto armeijan johtajilla oli puutteellinen tietomäärä ja niin on vielä tänäkin päivänä. Heillä ei ole vain puutteellinen erikoistieto sotilasasioista vaan myös puutteita yleistiedossa. Vallankumouksen luomien Neuvosto armeijan kenraalien, jotka edelleenkin (v. 1955) ovat ratkaisevissa asemissa Neuvosto armeijassa, kulttuuritaso on erittäin heikko.

Voimme tehdä monia huomioita päättäessä kenraalin tarvitseman tiedon absoluuttisesta minimistä, mutta ainakin hänen pitäisi pystyä ratkaisemaan yksinkertainen yhtälö. Silti esimerkiksi marsalkka Budionny, mies, joka on käynyt sotilasakatemian läpi ja kirjoittaa kirjoja armeijan aiheista, oli täysin tietämätön yksinkertaisesta matemaattisesta yhtälöstä.

Ei myöskään ole yllättävää, jos kouluttamaton ihminen elämänsä myöhemmissä vaiheissa ei voinut sulattaa kerta-annoksena tietoa, mitä yleensä odotettiin ylemmiltä komentajilta.

Nämä alustavat huomautukset ovat välttämättömiä, jotta lukija ymmärtää tarinamme kenraalihautomosta, minkä tämän luvun otsikko lupaa.

Pian sen jälkeen, kun minut oli nimitetty Izvestiaan sotilasasiain toimittajaksi, sain kutsun saapua armeijan poliittiseen hallintoon, joka oli sotaministeriön osasto.

Vanhahko mies, otsa lavea epänormaalisuuteen asti, sai minut miettimään, onko ihmiskunta rappeutumassa, käski minut pieneen toimitoonsa. Hän oli päällikkönä eräässä lukemattomista osastoista 'armeijan sydämessä', kuten poliittista hallintoa kutsuttiin. Hänen edessään pöydällä oli kansio henkilökohtaisista tiedoistani. Suurikokoinen pää ilmoitti kyllästyneellä, värittömällä äänellä minulle:

– Olemme todenneet, että olet historioitsija.

Neuvostoliiton viisi ensimmäistä marsalkkaa marraskuussa 1935, myötöpäivään ylhäältä vasemmalta: Semjon Budjonny, Vasili Blyukher, Aleksanteri Iljitš Jegorov, Kliment Vorošilov ja Mihail Tukhachevsky. Vain Budjonni ja Vorošilov selviäsivät Stalinin suuresta puhdistuksesta.

Sana 'todenneet' tarkoitti normaalisti, että historiastani olisi tehty pitkä tutkimus ja että tutkija olisi sen seurauksena todistanut rikokseni. Olin varma siitä, ettei tällaista tutkimusta ollut tehty; kaikki mitä he olivat tehneet, oli lukea henkilötodistukseni, missä oli tieto, että olin valmistunut Moskovian yliopiston historian osastolta.

– Toveri komissaari, tuskin olen historioitsija. On totta, että opiskelin historian osastolla, mutta minulla ei ole mitään taipumusta akateemiseen työhön, vastasin

– Sinua ei haluta akateemiseen työhön, se ei meitä kiinnosta. Hän puhui edelleen tuossa tylsistyneessä sävyssä, mutta hänen silmänsä tarkastelivat minua tutkivasti. Tarvitsemme kiireesti historian luennoitsijan.

Nyt aukeni eteeni ilmeinen vaara. Kaikista mahdollisista ammateista, joita maailma voi tarjota, viimeisenä valitsisin opetuksen, joten olin mennyt lehtityöhön välttääkseni yritykset joutua opettamaan

koululapsille historiaa. Tietysti minulla oli myös taipumusta kirjallisuuteen, mutta välitön syy siihen, että tulin toimittajaksi, oli pelkoni tulla opettajaksi.

Iso pää jatkoi:

– Voit helposti yhdistää sanomalehtityön historian opetuksen kanssa. Opetustyö vie ajastasi vain kaksi tuntia viikossa.

– Mutta hyvänen aika toveri komissaari jatkoin, millaista opetustyötä tekisin? Minulta puuttuu kokemus ja inhoan opettamista, tekisin vain sotkua siitä ja sitä olisi mahdoton korjata lopetettuani.

Komissaari odotti mitä sanoin mutta ei kiinnittänyt huomiota sanoihini. Asia oli päätetty hänen puolestaan. Kun lopetin vetääkseni henkeä, hän jatkoi puhettaan väsyneellä äänellä, kuin jatkaakseen siitä mihin olin hänet keskeyttänyt.

– Vain kaksi tuntia viikossa. Asia on niin, että paikka, mihin aiomme sinut lähettää, on jäänyt ilman historian opettajaa. Uutta miestä ei ole helppo saada, virallisen hyväksynnän saaminen ja ehdokkaiden tarkastaminen vie vähintään kaksi kuukautta. ja kurssin loppuun on jäljellä vain viisi kuukautta. sinut on jo tutkittu ja voit aloittaa heti. Lähetämme sinut KUVS:n, Frunze-akatemian, johtajan luokse. Samana päivänä minun piti mennä Kropotkin-kadun vanhaan rakennukseen, joka oli KUVS:n päämaja.

Pienessä, epämurkavassa huoneessa minut otti vastaan tyytyväinen hyvin ruokittu univormupukuinen mies, kauluksessaan yksi neliö, tarkoittaen, että hänellä oli kenraalimajurin sotilasarvo. Siihen aikaan ei Neuvostoliitossa enää ollut eri asteisia kenraaleita kuten lännessä. Käytäntöön palattiin vasta v.1940 kun hallitus päätti ottaa uudelleen käytäntöön, minkä 1917-vallankumous oli lopettanut.

Heti alkuun on tehtävä selväksi, ettemme ota kantaa armeijassa tapahtuneisiin organisaatiomuutoksiin, kuten arvoasteikot, instituutiot ja määräykset. Kaikkien näiden nopeiden muutosten seuraaminen ei ole helppoa, sillä ne kiinnostavat vain vähän ja tapahtuivat useimmiten ei välttämättömyydestä, vaan seurauksena Neuvostoliiton

hallitukselle ominaisesta taipumuksesta uudelleenjärjestelyihin mi-
hin tahansa hintaan. Siksi jätämme nämä uudelleenorganisoinnin
häiriöt syrjään, koska ne ovat tylsiä eivätkä edistä mitään Neuvosto-
liiton armeijan ymmärtämisessä. Kutsun puolustusasioiden kansan-
komissaaria vain sotaministeriöksi. käytämme niitä joukkoja, joita
tällä hetkellä (v. 1955) käytetään Neuvostoliiton armeijassa. Salainen
poliisi, joka on jo vaihtanut nimeään viisi kertaa, kutsumme sen tun-
netuimmalla nimellä – NKVD.

Palatkaamme kuitenkin takaisin miehen luo, jolla on neliö kaulus-
laatoissaan. Kenraalimajuri, kuten olemme sopineet häntä kutsuvan,
oli nimeltään Zhimaitis. Tämä mies, jolla oli hienosti veistetyt älykkäät
kasvot ja ystävälliset silmät, oli kohtalo määrännyt näyttämään merkit-
tävää osaa tulevaisuudessa. Alun perin Baltian alkuperää olevana häntä
'suositeltiin' Liettuan hallitukselle 1939 ja hänet nimitettiin Liettuan
armeijan komentajaksi. Pian hänen nimittämisensä jälkeen Baltian
maiden väestö alkoi tuoda esiin 'innostusta' ja 'vaatia' jälleenyhdisty-
mistä Neuvostoliiton kanssa. Tämä 'vaatimus' hyväksyttiin vuotta myö-
hemmin – 1940. Zhimaitis menetteli toisen maailmansodan alkaessa
Liettuan, Latvian ja Viron kanssa kuten marsalkka Roszkowskin odo-
tetaan tekevän Puolan suhteen. Kuten tiedetään, Neuvostoliiton halli-
tus 'suosittelee' Roszkowskia Puolan hallitukselle, ja hän on nyt Puolan
armeijan komentaja. Mutta tarinani aikaan Zhimaitis ei ollut pilannut
mainettaan millään, eikä hänen nimensä merkinnyt minulle mitään.

Kerroin hänelle kaiken, mitä olin sanonut sotaministeriössä olevalle
isolle päälle, mutta Zhimaitis kiinnitti huomiooni yhtä vähän siihen
huomiota kuin edellinen. Hän näytti minulle paikan pöytänsä ääressä
ja selitti tehtävän yksityiskohtaisesti. Tärkein vaatimus ei hänen mie-
lestään ollut opetuskykyjen omistaminen, vaan kyky käsitellä yleisöä.

– Näethän, nuori mies, olet tekemisissä vanhempien sotilaskomen-
tajien kanssa, hän ilmoitti minulle. KUVS:in aseman selventämiseksi
on minun kerrottava, että se on eräänlainen hautomo kenraaleille,
tai yksinkertaisesti sanottuna siellä annetaan kursseja puna-armei-
jan ylemmän komentohenkilöstön parantamiseksi. Kyllä, sanoin

'parantamiseksi'. Ja totuuden nimissä parannuksia tarvitaan paljon, todella paljon. Tulet huomaamaan sen itse.

Kenraalihautomon pää tuijotti minua tutkivasti. Hän sytytti tupakan. Kulmiaan kurtistaen hän muuttui tiukan viralliseksi, hän lopetti puhuttelun.

– Meillä on ollut kolme historian luennoitsijaa ennen sinua. Opiskelijat heittivät heidät ulos. He eivät miellyttäneet oppilaita. En ole varma läpäisetkö testin, en lainkaan varma. Mutta voit yrittää.

En edes halunnut kokeilla. Mutta mitä saatoin tehdä kaikkivaltiasta puna-armeijan poliittista hallintoa vastaan?

Zhimaitis vei minut luentosaliin, esitteli minut opiskelijoille ja jätti minut heidän luokseen.

Seisoin luokkahuoneessa tuijottaen mitaligalaksia, mikä koristi edessä istuvien vanhojen miesten rintamuksia. Tunnistin prikaatikomentajien, divisioonan komentajien, joukkojen komentajien univormut ja tunnukset. Ehkä kolmekymmentä univormua ja toiset kolmekymmentä kasvoa, viiksillä ja ilman.

Kenraalit istuivat kahden suuren pöydän ääressä veltoissa asennoissa. Lähinnä istui pieni mustaviiksinen pyöreäkasvoinen kenraalimajuri. Hän oli harmaahiuksinen, ja saatoin kuvitella, että hänen viiksiensä musta oli parturin taitojen ansiota. Hänellä oli hyvin istuvat siniset polvihousut ja kiiltävät polviin ulottuvat saappaat, ja hän istui jalat ristissä nostettuna käsinojan yli hiljaa kannuksia kilistäen. Hän tarkasteli minua pilkallisesti. Hänen vieressään oli luisuharteinen tanakka kaveri. Hänen kypsän punajuuren väriset kasvonsa näyttivät olevan pysyvästi sään tuivertamat. Nostaessaan silmänsä minuun, näin että ne olivat syvällä ihopoimuissa. Terävällä kynäveitsellä kaiversi hän keskittyneesti nimikirjaimiaan pöytälevyyn. Pöydän taaimmaisessa päässä oli luiseva kenraali retkottaen tuolin selkänojaa vasten. Kurkistellessaan minua unisin silmin, hän vihelteli sotilasmarssia.

Suurimman osan näistä upseereista tunsin jo lehtivalokuvista eri yhteyksissä. He olivat armeijan ylintä kenraalitasoa, edustaen ratsuväki ryhmäksi kutsuttua joukkoa. Joukko nautti Stalinin erityistä suosiota ja

sitä kutsuttiin ratsuväkiarmeijan ryhmäksi, koska se koostui komentajista, jotka tulivat Budionnyn Ensimmäisestä Ratsuväki Armeijan joukosta. Kaikkien näiden tähtien ja mitalien ympäröimien kenraalien joukossa voisin helposti menettää pääni, mutta istuessani kuuntelemassa Zhimaitin esittelyä, olin jo päättänyt, että en tekisi niin, tapahtui mitä tapahtui. Nämä miehet olivat heittäneet ulos kolme historian luennoitsijaa ennen saapumistani. He olivat tarttuneet kiinni heistä viimeiseen henkilökohtaisesti ja heittäneet hänet takaovesta pihalle. Luultavasti he pääsisivät eroon minustakin nopeasti, mutta menisikö ulos omin jaloin vai lentäisinkö kuten edeltäjäni? Tajusin, että edessä oli näytelmä näiden upseerien kanssa, jotka olivat täysin immuuneja kurille.

Sain siitä itseluottamusta ja yritin aloittaa luentoni. Mutta olin sanonut vain muutaman sanan, kun kenraali Jeremenko, jonka tunnistin valokuvista lopetti kannen veistämisen, nosti punajuurikasvonsa ja kuin olisi vasta nyt huomannut minut, huomautti tukevana kehoonsa nähden epätavallisen korkealla äänellä:

– Toverit, kuka on tämä lapsi, joka seisoo tuolla ja mitä hän haluaa. Tähän sarkastiseen kysymykseen vastasi luotipäinen musta viiksinen ja harmaahiuksinen kenraali Kniga. Ilmeisesti kohtalo oli päättänyt pilkata häntä antamalla hänelle tämän nimen (Kniga=kirja) ja tästä erittäin kirjallisesta nimestä huolimatta epäilen, avasiko kenraali Kniga useinkaan kirjaa. Hänen kasvonsa hienot juovat ja ovela ilme viittasivat siihen, että hän oli laskeva, älykäs talonpoika, jolla oli alkuasukkaan sukkeluus. Hän huokasi äänekkäästi ja huomautti ukrainan murteella:

– Miten niin, toveri komentaja, ei hän ole lapsi, uusi toverimme on professori ja hän tulee antamaan meille ohjeita, hän kertoo meille kaiken mitä ikinä on ollut ja mitä ei koskaan ole ollut, toisin sanoen kaiken historiasta. Toveri professori opettaa meille vanhoille hölmöille älykkyyttä ja viisautta. Jeremenko laski kynäveitsensä ja sanoi kimeällä äänellään:

– Hyvä on, jatka.

Hänen äänestään kuului tekonöyryys, ja salista alkoi kuulua naurunpurskahduksia.

Zhimaitis oli ehdottomasti kehottanut minua olemaan kiinnittämättä huomiota kenraalien vitseihin. Kun odotin naurun loppua, ajattelin itseskeni: 'Sotilaan vaatteisiin pukeutunut kenraali pysyy kenraalina. Mutta jos puet kenraalin sotilaan pukuun, lakkaako hän olemasta sotilas ja tulee kenraaliksi'?

Kun he hiljentyivät hiukan, tein uuden yrityksen aloittaa luento. Mutta Kniga keskeytti minut heti.

– Lopeta, hän sanoi käskävällä äänellä. Kerro ensin, mitä aiot opettaa meille?

Yrittäen edelleen pysyä rauhallisena, mutta tunsin, kuinka vereni alkoi kiertää, vastasin:

– En tiedä, voiko opettaa teille mitään; mutta omistamme ensimmäisen oppitunnin orjuuden poistosta Venäjältä.

– Milloin se tapahtui? Kuulin kenraali Apanasenkon bassoäänen; hänet tunnisti helposti karkeista, neliömäisistä kasvoistaan ja runsaasta mitalirivistä rinnallaan. Ansaa epäilemättä, vastasin:

– Vuonna 1861.

– Mutta miten voit opeta meille mitään orjuudesta, kun et ollut edes syntynyt silloin?

Se aiheutti uuden naurun. Päätin että olisi parempi lopettaa heti absurdi nimitykseni kenraalien luennoitsijaksi, mutta yritin kuitenkin kaikin tavoin pitää malttini. Sanoin

– Minusta ei ole hauskaa kuunnella vitsejanne. Olisin vain iloinen, jos minun ei tarvitsisi opettaa teitä, jokainen teistä on paljon älykkäämpi kuin minä. Mutta en tullut tänne omasta valinnastani. Ja teidän ei tule loukkaantua sanoessani, että jokainen mies (olisin halunnut sanoa 'jokainen kenraali') voi kysyä niin monta kysymystä, että kymmenen älykkäintä opettajaa ei voisi koskaan vastata niihin.

Apanasenko oli kuunnellut tarkasti, ja hän huomasi kommenttini.

– Sano se suoraan! hän vaati. Tarkoitit todella, että yksi tyhmä voi kysyä niin monta kysymystä, että kymmenen viisasta miestä ei voinut vastata niihin.

– Tietystikään en ollut läsnä maaorjuuden lakkauttamisessa, sanoin, mutta merkitseekö se sitä, etten voisi tietää siitä mitään, mitä sitten tapahtui, ja miksi? Historia tutkii menneisyyttä, se kerää ja säilyttää tietoa menneisyydestä ja tuo sen kaikkien saataville, ja se pätee myös sinuun ja minuun. Varmastikaan et ole sitä mieltä, ettemme voi tutkia Tamerlane-aikakautta, koska se tapahtui niin kauan ennen omaa aikamme? Siinä tapauksessa jäämme vain päivän ajan elävän kärpästen tilaan, millä ei ole koskaan ollut menneisyyttä. Vielä seisoessani miettien, pois-tunko salista ennen kuin oli liian myöhäistä, Apanasenko puhui jälleen.

– Älä ota sitä vakavasti. Me vitsailimme, emmekä tarkoittaneet loukata sinua. Aloita oppitunti. Eikä kestänyt kauan, kun jo olin täydellisesti kotonan näiden loistavien kenraalien joukossa. Tunsin syvää kunnioitusta näitä miehiä kohtaan, jotka olivat tehneet niin suuria tekoja, ja tunnen kunnioitusta heitä kohtaan vielä tänä päivänä. He eivät olleet syyllisiä siihen, etteivät olleet koskaan saaneet kunnollista koulutusta. He olivat köyhien vanhempien lapsia, ja he olisivat eläneet elämäänsä kurjuudessa, ellei vallankumous olisi nostanut heitä huipulle. Monet heistä ovat kirjoittaneet nimensä Neuvostoliiton sotahistoriaan, joillakin heistä oli myöhemmin merkittävä rooli toisessa maailmansodassa, toisille kävi huonosti ja he hävisivät taistelussa Suomessa tai Mongoliassa. Mutta vielä useampi heistä menehtyi NKVD:n kidutuskammioissa. Ja kun nyt kirjoitan heistä, haluan valita sanani niin, että lukijani saavat oikean ja tarkan kuvan näistä epätavallisista, ennennäkemättömistä armeijan komentajista.

KUVS:llä oli laaja ja upea opetussuunnitelma, Se tarjosi kohtuuttoman yhdistelmän sotahistoriasta venäjän kielioppiin, strategiaa ja taktiikkaa, alkeislaskutoimintoja, opetusta yhdistetyistä operaatioista fysiikan perusteisiin, marxilaisleninistisestä valtio-opista maantieteseen. Niiden kuukausien aikana, jolloin olin siellä, myös saksan kieli otettiin oppiaineeksi, mutta opiskelijat eivät koskaan päässeet *”Das ist die Schule, das ist der Tisch”* -alkua pidemmälle, joten aine hylättiin. Historia oli toinen aine mitä ei nauttinut heidän arvostustaan, ja sitä annettiinkin vain kaksi tuntia viikossa. Toisaalta venäjää opetettiin sitkeästi,

vaikkakin ilman suurta menestystä. Pedagogiset saavutukseni näiden kenraalien kanssa olivat koko lailla heikot. Totta, he jotenkin onnistuivat muistamaan, että Aleksanteri Nevskin aloittama sota Liivin ritarikuntaa vastaan tapahtui historiassa ennen Dmitry Donskoin Kulikovon taistelua. Ja heille selkeni, että tataarien hyökkäys Venäjälle tapahtui ennen suurta ranskan vallankumousta, mutta sen jälkeen, kun Darius kävi sotaa skyyttien valtakuntaa vastaan.

Ei tiedetty, että maa, mihin kaivetaan kuoppaa, kiertää radallaan yhdessä kaivajan kanssa. Lasten ja kenraaliemme välinen ero oli puhtaasti ikään liittyvää.

Silti löysin keinon kiinnostaa oppilaitani. Jonkin ajan kuluttua luentoni eivät enää kyllästyttäneet heitä. Kun he näkivät minun astuvan luentosaliin, he heräsivät eloon. Vedän esiin muistiinpanoni ja luen luentoni aiheen. Mutta heti he nostivat metelin:

– Älä sekoita päätämme Englannin teollisella vallankumouksella. Kerro meille jotain mausteista.

Aloitin luennon päivän aiheesta, mutta en saanut heitä kiinnostumaan ja aihe meni ohi heidän korviensa. Niin sitten turvauduin kertomalla heille jonkin kaskun historiasta, ei aina niin opettavaista mutta niin sain heidän huomionsa. Kerroin heille pääasiassa muinaisia kuluneita tarinoita (mistä lopultakaan löytäisi uusia?), enkä muista yhtään kertaa, että kenraalini olisivat jo kuulleet jonkin 'kastanjoistani'. He nauroivat meluisasti. Mutta onnistuin työntämään vakavaa historiaa tarinoiden välin. Ei ollut minun vikani, että heidän muistiinsa jäi tarinat eikä tärkeitä historiallisia tosiasioita.

Kun törmäsin Zhimaitiin muutama päivä myöhemmin, hän oli innostunut saavutuksestani.

– On yksinkertaisesti hämmästyttävää! He ovat iloisia luennoistasi. Ennen kuin tulit, meillä oli joitain hienoimmista historian opettajistamme keromassa heille. Mutta se johti vain vaikeuksiin. Silti sinä, jolla ei ole kokemusta, osoittautuu täysin onnistuneeksi.

Hän ei olisi ollut niin tyytyväinen, jos hän olisi tiennyt salaisuuden menestykseen!

Yleisten aineiden opetus oli hautomossa aika matalalla tasolla, mutta puhtaasti sotilaallisten ongelmien tutkiminen oli täysin eri tasolla, ja niin pitkälle kuin voin sanoa, siinä saatiin hyviä tuloksia. Opiskelijat eivät olleet erityisen kiinnostuneita sotahistoriasta; mitä merkitystä heille oli siitä, kuinka Makedonian Aleksanteri oli käynyt sotaa? Mutta modernin sodankäynnin, strategian, yhdistettyjen ongelmien toiminta, oppi joukkojen liikkeistä, ulkomaisten armeijoiden luonne ja kokoonpano kiinnittivät huomiota ja he imivät kaiken saamansa tiedon.

Sama ilmiö toistui säännöllisesti KUVS:n topografikarttasovelluksissa ja käydyissä sotapeleissä. Opiskelijat suunnittelivat joukkojen liikkeitä tai tutkivat taistelumalleja. Yhdistin samaan persoonaan siviililehtorin ja sotilasasiain lehtitoimittajan. Ammattihistorioitsijaa ei tarvittu, kun kenraalit pelasivat armeijapelejään, mutta he puolestaan kiinnostivat lehtitoimittajaa. Niinpä jäin joskus kuuntelemaan ja katsumaankin, miten joku peli eteni.

Sotakorkeakoulun opettajat valvoivat opiskelijoita, useimmiten kenraalimajuri Yevseyev, jonka johdolla pelejä pelattiin innolla. Yevseyjevillä oli lyhyeksi leikatut viikset ja huoliteltu puhetapa, merkinä korkeasta upseerikoulutuksesta. Hän oli aloittanut asepalveluksensa jo vuosia aiemmin keisarillisessa armeijassa. Koko vuosikymmenen ajan hän oli toiminut Puna-armeijan sota-akatemiassa professorina. Hän ei korostanut yhdelläkään sanalla tai eleellä paremmuuttaan valankumouksen luomiin kenraaleihin nähden, mutta oli siitä tietoinen. Silti hän pysyi herrasmiehenä ja siirsi hienosti opetuksensa sisällön näille yksinkertaisille miehille, joilla oli samanlaiset univormut kuin hänellä. Luulen, että en ollut ainoa, joka tunsikin hänen syvällisen sivistyksensä, mutta saattoi olla, että hän tietämättään alitajunnassa halveksii näitä talonpoikia kenraalin tunikoissa. Uskon, että myös hänen yleisönsä tajusi sen, koska kaikki he tunsivat rajua vastenmielisyyttä häntä kohtaan.

Siitä huolimatta, hänen ollessa vastuussa opetuksesta, ne olivat eniten kiinnostuneita, enkä epäile, etteivätkö opiskelijat hyötäneet opetuksesta suuresti. Muistan erityisesti yhden hänen valvonnassaan pelatuista

Tämä kirja kertoo kommunistisen Neuvostoliiton myrskyisistä alkuvuosista kirjoittajan itse kokemana. Kirja kiinnostanee erityisesti sotilaita, sillä Soloviev viittaa useassa yhteydessä Neuvostomenetelmiin ja -toimintakykyyn sekä joukkojen moraaliin ja mielialaan vaihtelevissa olosuhteissa. Hän selvittää ja perustelee kenraalien Timoshenkon ja Voroshilovin esittämiä sotateorioita. Hänellä on myös paljon arvokasta kerrottavaa komissarien ja komentajien välisistä jatkuvista kiistoista joukkoyksiköissä. Koska kyse on puolueen oikeudesta valvoa kaikkea, on aihe armeijan lisäksi erittäin merkityksellinen yhteiskunnan kaikille aloille. Soloviev tuo lisää tietoa ennestään tiedossa oleviin ristiriitoihin, ja selostaa yksityiskohtaisesti, kuinka järjestelmä aiheuttaa väärinkäsityksiä, epäoikeudenmukaisuutta, kostotoimia, syytöksiä ja epävarmuutta. Oivaltaen hän kertoo Tsekan menetelmistä, mitkä ovat ristiriidassa armeijan näkemyksen kanssa. Järjestelmän synnyttämät vastakkaisuudet on kerrottu taitavasti niin kuin on ne itse kokenut.

Solovievin silmin näemme kokonaisten sukupolvien tuskan ja koko kansakunnan ristiinnaulitsemisen. Kirjoittajan valitsema elämän suunta ja kansan tulevaisuuteen kohdistuvat toiveet ovat tämän upean kirjan ytimenä. Stalinin ajan tapahtumat on kerrottu elävästi. Kuvauksissa voi jo nähdä perusteita maan historian kehitykselle ja nykyjohdon ratkaisuille. Ihmishengistä piittaamattoman hallituksen pakkotoimet saattavat Solovievin rakkauden maataan kohtaan koetukselle. Viha Stalinin hallintoon kasvaa ja saa hänet lopulta valitsemaan tilaisuuden tullessa vapauden lännessä.

Teoksen sydäntä lämmittävät kuvaukset ihmisistä, jotka elävät kärsivässä maassa. Keskeisiä henkilöitä ovat sodan murtama äitinsä ja Veljensä Kornei joka nautti elämästä täysillä, pelkoa tuntematta kiivaimpien taisteluiden keskellä eikä joutuessaan Stalinin puhdistuskoneiston kynsiin.

On mahdotonta muutamain sanoin kuvata lukijalle tämän valtavan elämäntarinan jättämää vaikutelmaa. Teos on täynnä kohtauksia, toimintaa ja kuolemaa, intohimoa ja hellyyttä, siinä on unohtumattomia henkilöhahmoja ja sitä valaisee nöyrä usko ihmisen arvokkuuteen ja hengen sisimpään voimaan.

BoD

9 789528 033769